

Nasir Nuri

Perhetyö Oulunkylän vastaanotto- laitoksessa – Työntekijöiden näkö- kulma lasten osallisuudesta

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sosionomi (AMK)

Sosiaalialan tutkinto-ohjelma

Opinnäytetyö

12.1.2021

Tekijä	Nasir Nuri
Otsikko	Perhetyön kehittäminen Oulunkylän vastaanottolaitoksessa– Työntekijöiden näkökulma lasten osallisuudesta
Sivumäärä	31 sivua + 1 liitettä
Aika	12.01.2021
Tutkinto	Sosionomi (AMK)
Tutkinto-ohjelma	Sosiaalialan tutkinto-ohjelma
Ohjaajat	Lehtori Ulla Saukkonen Lehtori Kirsi Lautala
<p>Lasten osallisuuteen kiinnitetään tänä päivänä yhä enemmän huomiota. Osallisuutta pyritään tukemaan kaikilla lapsen elämän alueilla, myös lastensuojelun perhetyössä. Osallisuuden teoreettista taustaa on kehitetty monella taholla. Osallisuuden portaat kuvaavat hyvin osallisuuden toteutumisen astetta. Osallisuuden portaat kehitettiin ensin lähinnä aikuisväestöä ajatellen, mutta myöhemmin myös lasten osallisuutta kuvaamaan. Perhetyön muodot ja toteutus perustuvat myös teorioihin. Tutkimus on toteutettu Oulunkylän vastaanottolaitoksessa.</p> <p>Tutkimuksen tarkoitus on tuoda esiin Oulunkylän vastaanottolaitoksen työntekijöiden näkemyksiä ja kokemuksia lapsen osallisuudesta laitoksen tehtävässä perhetyössä. Erylistä huomiota kiinnitetään lapsen osallisuuden toteutumiseen ja toimintamalleihin sekä kehittämistarpeisiin. Tutkimuskysymyksenä on: Minkälaisia ovat työntekijöiden näkemykset siitä, miten lasten osallisuutta voidaan vahvistaa Oulunkylän vastaanottokeskuksen perhetyössä?</p> <p>Aineiston hankinnan menetelmänä käytetään yksilohaastatteluna toteutettavaa teema-haastattelua ja aineiston analyysimenetelmänä teemoittelua, joka perustuu haastatteluteemoihin. Haastateltavat ovat Oulunkylän vastaanottolaitoksen ohjaajia.</p> <p>Tulosten perusteella ohjaajilla on hyvä teoreettinen osaaminen lapsen osallistamisesta perhetyössä. Lapsen osallisuuden näkökulmasta ohjaajat näkivät vaikuttamisen merkittävimmäksi tekijäksi osallisuuden määritelmässä. Lapsi tulisi osallistaa automaattisesti itseään koskevien asioiden käsittelemiseen.</p> <p>Käytännön työssä osallistaminen ei kuitenkaan toteudu toivotulla tavalla. Haasteena ovat erityisesti aika ja henkilöstöressurit. Lapsen osallisuutta tulee kuitenkin tukea ja kehittää. Kehittämisen keinoina ohjaajat esittivät muun muassa työn resurssoinnin, mutta myös perhetyön menetelmien ja toteutuskontekstien monipuolistamisen. Esimerkiksi toiminnallisten menetelmien tai kotona tehtävän perhetyön mahdollistamisen. Lapsen osallisuutta voitaisiin vahvistaa myös lisäämällä lasten ja vanhempien kanssa yhdessä järjestettäviä tapaamisia ja ottamalla lapsi aktiivisesti mukaan itseään koskevien asioiden käsittelyyn.</p> <p>Tutkimuksessa on noudatettu tutkimuseettisiä periaatteita. Tutkimuksen luotettavuus perustuu luotettaviin lähteisiin ja tutkimuseettiseen rehellisyyteen. Jatkotutkimusaiheina voisi tarkastella lapsen osallisuutta pitkäaikaislaitoksissa ja sijaisperheissä.</p>	
Avainsanat	Osallisuus, Perhetyö, Lastensuojelu

Author	Nasir Nuri
Title	Family work at the Oulunkylä reception facility - Employees' perspective on children's participation
Number of Pages	31 pages + 1 appendices
Date	12. 01.2021
Degree	Bachelor of Social Services
Degree Programme	Social Services
Instructors	Ulla Saukkonen, Lecturer Kirsi Lautala, Lecturer
<p>Even more attention is nowadays being paid to children's participation. The goal is to support all aspects of the child's life, including child protection in family work. The theoretical background of participation has been developed by many parties. The rung ladder of participation well describes the degree to which participation is achieved. The rung ladder of participation was first developed mainly for the adult population, but later also to describe the participation of children.</p> <p>The study was carried out at the Oulunkylä reception facility. Its purpose is to highlight the views and experiences of the employees of the Oulunkylä reception facility about the child's participation in the family work performed by the facility. Particular attention is paid to the implementation of child participation and action models, as well as development needs.</p> <p>The method of acquiring material is a thematic interview conducted as an individual interview, and the method of analyzing the material is themed interviewing, which is based on the interview themes. Based on the results, the counselors have good theoretical knowledge of involving a child in family work. From the perspective of child participation, counselors saw 'influence' as the most significant factor in the definition of participation.</p> <p>However, involvement in practical work does not take place in the desired way. Time and personnel resources are, in particular, the challenge. However, the child participation must be supported and developed. As means of development, the instructors presented, among other things, the resourcing of work, but also diversification of family work methods and implementation contexts. The study followed research's ethical principles. The reliability of the study is based on reliable sources and honesty in research ethics. The participation of the child in long-term institutional care and foster families could be considered as further research topics.</p>	
Keywords	Participation, Family work, Child protection

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Lastensuojelu	2
2.1	Lasten vastaanottolaitos	4
2.2	Oulunkylän vastaanotto	4
3	Perhetyö	5
3.1	Perhetyö lastensuojelun käytännössä_ Oulunkylän vastaanotto	7
4	Osallisuus	8
4.1	Lapsen osallisuus lastensuojelulaitoksessa	10
5	Tutkimuksen tehtävä ja tutkimuskysymys	12
6	Tutkimuksen toteutus	13
6.1	Tutkimusmenetelmä	13
6.2	Haastateltavat ja haastatteluiden toteutus	14
6.3	Aineiston käsittely ja analysointi	14
7	Tulokset	15
7.1	Laitoksessa tehtävä perhetyö	15
7.2	Haastateltavien näkemyksiä lapsen osallisuudesta	16
7.3	Lapsen osallistuminen osastolla tehtävään perhetyöhön	17
7.4	Haastateltavien näkemyksiä lapsen osallisuuden vahvistamisesta	17
8	Johtopäätökset	19
9	Pohdinta, eettiset kysymykset ja luotettavuus	20
	Lähteet	22
	Liitteet	
	Liite 1. Haastattelurunko	
	Liite 2. Liitteen nimi	

1 Johdanto

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tutkia perhetyössä toteutuvaa lasten osallisuutta ja sen kehittämistä lastensuojelulaitoksessa. Perhetyöllä tarkoitetaan perheiden erilaisissa elämäntilanteissa yhdessä perheiden kanssa tapahtuvaa työskentelyä, joka on suunnitelmallista, ammatillista ja tavoitteellista tuen antamista. Perheen tuen tarpeen tunnistaminen ja tuen tarjoaminen kuuluvat perhetyöhön. Erilaiset perheet ovat perhetyön kohde, jolloin avun ja tuen tarpeet vaihtelevat. Perhetyön prosessin aikana on mahdollista, että perhetilanne muuttuu perhetyön eri vaiheissa. (Järvinen & Lankinen & Taajamo 2012: 12-15.)

Osallisuudella tarkoitetaan lapsen äänen ja näkökulman mukaan ottamista lapsen omaan elämään vaikuttaviin asioihin, lapsen mahdollisuutta ilmaista näkemyksensä ja mielipiteensä ja vaikuttaa päätöksentekoon (Hakalehto-Wainio & Nieminen 2013: 111). Kouluikäisten lasten kanssa osallisuutta voi toteuttaa monessa suhteessa. Nuorille ystävyyssuhteet ovat tärkeitä, ja usein he ryhtyvät yhteen. Tämä voi tarkoittaa osallisuuden mahdollistamisessa painopisteen muuttamista yhteisöllisempään suuntaan.

Aihe nousi keskusteluissa yhteistyökumppanin, Oulunkylän vastaanottolaitoksen, kanssa ja he ehdottivat minulle tätä aihetta. Aihe kiinnostaa minua, koska se on ajankohtainen ja olen työskennellyt Oulunkylän vastaanottolaitoksessa, ja siksi haluan tutkia, miten lapsen osallisuus perhetyössä toteutuu ja lapsen osallisuutta voisi vahvistaa. Lapsen osallisuudella on tärkeä rooli perhetyön tuloksellisuudessa.

Valitsin näkökulmaksi osallisuuden myös siksi, että osallisuus on mukana meidän jokaisen elämänkaareissa ja on hyvin vahvasti yhteydessä hyvinvointiin. Osallisuuden avulla pystyy vaikuttamaan omaan elämänkulkuun, elinympäristöön ja yhteiskuntaan. Lasten parissa työskentelyssä, Oulunkylän vastaanotossa, huomasin lasten osallisuuden merkityksen. Tämä pysäytti minut pohtimaan asiaa ja työtapojani. Aihe kiinnosti minua enemmän ja päätin tutkia työntekijöiden kokemuksia lasten osallisuudesta.

Tässä opinnäytetyössä tarkastelen lasten osallisuutta perhetyössä ja sen kehittämistä haastatteleamalla Oulunkylän vastaanottolaitoksen työntekijöitä. Haastateltavat ovat koulutukseltaan sosionomeja. Kaikilla haastateltavilla on laaja työkokemus perhetyöstä vastaanottolaitoksessa. Laajan työkokemuksen kautta heillä voi olla erilaisia näkemyk-

siä ja tietoa perhetyöstä ja lapsen osallisuudesta. Olen myös itse työskennellyt ohjaajana Oulunkylässä. Arjen työskentely ja asiakkaiden kohtaaminen on vahvistanut omaa osaamistani ja tapaa huomioida lasten osallisuus ja tehdä perhetyötä työntekijänä. Tämän opinnäytetyön teoriaosuus esittää, mitä on lapsen osallisuus. Haastatteluilla on tarkoitus tuoda esille, miten lapsen osallisuus toteutuu Oulunkylän vastaanotossa lapsen ja perheen kanssa tehtävässä työssä ja miten lapsen osallisuutta voidaan kehittää.

2 Lastensuojelu

Lastensuojelun tarkoitus on turvata lasten kasvua ja kehitystä sekä tukea vanhempia heidän kasvatustehtävässään. Lastensuojelun tehtävä on jaettu kolmeen osioon: lasten kasvuoloihin vaikuttamiseen yleisesti, kasvatustehtävissä vanhempien tukemiseen ja lasten suojaamiseen varsinaisissa suojelutehtävissä. Lastensuojelua voidaan tehdä ennaltaehkäisevänä työnä erilaisissa yhteiskunnan tarjoamissa palveluissa, kuten kouluissa, päiväkodeissa, terveydenhuollossa, leikkipuistoissa ja muissa lapsiperheiden käyttämissä palveluissa. Kunta järjestää ennaltaehkäisevää lastensuojelua lapsiperheille, jolloin lapsiperheet saavat erityistä tukea kunnan tarjoamista palveluista, eikä palvelun saaminen edellytä tuolloin lastensuojelun asiakkuutta. (THL 2019.)

Lastensuojelulain mukaan kunnassa pitää laatia asiakirja lastensuojelun yleisistä ohjeista ja perusteista. Asiakirjalla ohjataan lasten ja nuorten kasvuolojen kehittämistä ja kasvatuksen tukemista kunnassa. Lastensuojelulain mukaan kunnan tehtäviä ovat lasten ja nuorten kasvuolojen epäkohtien korjaaminen ja ehkäiseminen. Lastensuojelulaissa on Rousun (2007) mukaan kolmitasoiset velvoitteet kunnalle: 1. Rakenteellinen ja yhteiskuntatasoinen tehtävä, jossa kunnalla on velvollisuus vaikuttaa lasten ja nuorten kasvuoloihin siten, että lasten terveys kohentuisi ja lasten kehitystä uhkaavia riskitekijöitä ei olisi, vaan turvallinen lapsuus olisi mahdollista. 2. Yhteisö ja perhetasoinen tehtävä, jonka avulla tuetaan lapsen kehitystä ja vanhempien kasvatustehtävää. 3. "Yksilö- ja perhekohtaisten lastensuojelulain tarkoittamien erityisten tukitoimien toteuttaminen ja viime kädessä lapsen kasvatuksen ja kehityksen ottaminen yhteiskunnan vastuulle". (Rousu 2007: 50 - 51.)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan vuonna 2018 lastensuojeluilmoitusten määrä kasvoi viisi prosenttia ja kiireellisten sijoitusten määrät ovat lisääntyneet edelliseen vuoteen verrattuna seitsemään prosenttia. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tilastoraportin mukaan kiireellisten sijoitusten määrä kasvoi edellisvuodesta 15% (sijoi-

tuksia 4081). Huostassa olevien määrä on sama kuin edellisvuonna, jolloin huostaanotossa olevien lasten (0-17 vuotiaita) määrä vuonna 2018 oli 10861. Lasten ja nuorten kodin ulkopuolelle tapahtuneiden sijoitusten määrä nousi edellisvuodesta kolme prosenttia, kun taas vuonna 2018 kodin ulkopuolelle sijoitettujen määrä oli 18544 henkilöä. Vuodesta 2018 tehtiin lastensuojeluilmoituksia yhteensä 145880 lapsesta. Avohuollon asiakkaiden määrä vuonna 2018 oli 54883. Luku väheni edellisvuodesta 2 prosenttia (THL 2019.)

Lapsen sijoittaminen avohuollon tukitoimena lapsi sijoitetaan lyhytaikaisesti. Sijoituksen tarpeen edellytysten tulee täytyä ja sijoitukseen vaaditaan lapsen huoltajien ja 12 vuotta täyttäneen lapsen suostumus. Sijoituksen edellytyksiä ovat: 1) arviointi lapsen tuen tarpeesta, 2) lapsen kuntouttaminen, 3) lapsen huolenpidon järjestäminen väliaikaisesti huoltajan sairauden vuoksi. Lasta ei saa sijoittaa avohuollon tukitoimena, jos huostaanoton edellytykset täyttyvät lastensuojelulain (40§) mukaan. Lasta ei voi toistuvasti sijoittaa avohuollon tukitoimena, ellei lapsen etu vaadi uutta lyhytaikaista sijoitusta. (Lastensuojelulaki 2007.)

Kiireellinen sijoitus tehdään lapsen ollessa välittömässä vaarassa tai muuten kiireellisen sijoituksen tarpeessa. Hänet voidaan sijoittaa kiireellisesti perhehoitoon tai laitoshoidon tai järjestää hänen tarvitsemansa hoito ja huolenpito muulla tavoin. (Lastensuojelulaki 2007.) Lapsia voidaan sijoittaa kiireellisesti myös, jos vanhemmilla on väliaikaisesti es-teitä huolehtia lapsestaan onnettomuuden tai äkillisen sairauden vuoksi. Ensimmäisessä lapsi pyritään sijoittamaan lapselle läheisen ihmisen tai sukulaisen luokse. Kiireellinen sijoitus ei vaadi lapsen tai vanhempien suostumusta, mutta heidän näkemys ja ymmärrys asiasta on selvitettävä ennen päätöksen tekoa. Selvittäminen voidaan jättää huomioimatta, jos asian viivytelystä nähdään olevan haittaa lapsen hyvinvoinnille tai pidetään mahdollisena, että vanhemmat piilottavat lapsen viranomaisilta. (Taskinen 2010: 76.)

Kiireellinen sijoitus kestää enintään 30 päivää, mutta sitä voi jatkaa ilman erillistä päätöstä yli 30 päivää, jos viranhaltija tekee huostaanottohakemuksen hallinto-oikeudelle, tai jos lapsen kiireellisen sijoituksen päätöstä koskeva asia on jo vireillä hallinto-oikeudessa. (Lastensuojelulaki 2007.) Viranhaltija voi jatkaa lapsen kiireellistä sijoitusta enintään 30 päivällä, jos kiireellisen sijoituksen alkamisesta 30 päivää ei ole riittävä aika lapsen huostaanoton tarpeen selvittämiseksi. Sijoituksen jatkuminen edellyttää, että: 1) jatkopäätös on lapsen edun mukainen, 2) lisäselvityksiä tarvitaan päätettäessä tarvittavia lastensuojelutoimenpiteitä, 3) välttämättömien lisäselvitysten tekemiseen tarvitaan enemmän kuin 30 päivää kiireellisen sijoituksen alkamisesta. (Lastensuojelulaki 2007.)

Huostaanotto on lastensuojelun toimenpide, jossa viranomaiset puuttuvat lapsen ja perheen itsemääräämisoikeuteen ottamalla pois lapsia huoltajaltaan tai vanhemmiltaan yhteiskunnan huollettavaksi. Huostaanotto on viimeinen keino varmistaa lapsen kasvu ja kehitys. (Taskinen 2010: 84 - 85.) Lastensuojelulain (417/2007 40§) mukaan lapsi on otettava sosiaalihuollon huostaan ja järjestettävä hänelle sijaishuolto, jos lapsen huolenpidossa on puutteita tai kasvuolosuhteet uhkaavat vakavasti lapsen terveyttä ja kehitystä tai lapsi käyttää päihteitä, tekee rikoksia tai niihin rinnastettavaa käyttäytymistä ja vaarantaa vakavasti terveyttään ja kehitystään. (Lastensuojelu-laki 2007.)

2.1 Lasten vastaanottolaitos

Lasten vastaanottolaitos on 0 - 18-vuotiaille, kodin ulkopuolelle sijoitetuille lapsille tarkoitettu laitos, johon sijoitetaan kiireellisesti, välittömässä vaarassa olevia lapsia lyhytaikaisesti ympärivuorokautiseen hoitoon. Vastaanottolaitoksessa jokaiselle lapselle nimetään omaohjaaja. Laitoksessa arvioidaan lasten ja perheen tilannetta. Sijoituksen aikana työskennellään sekä lasten että vanhempien kanssa tavoitteena lasten kotiinpääly. (Vastaanottolaitokset 2020.)

Lasten vastaanotossa arvioidaan lasta ja lapsen tarpeita sekä esimerkiksi, mitä tukea lapsi tarvitsee, minkälaisia ongelmia lapsilla on, ja mitkä ovat perheen tarpeet. Perheet ovat monenlaisia, kuten myös perheiden tarpeet ovat. Siksi perhetyö vastaanotossa on moninaista. Lasten sijoituksesta tehdään työskentely-yhteenveto ja samalla luodaan näkemys jatkotoimista – palaako lapsi kotiin ja millaisen tuen avulla vai lähteekö lapsi jatkosijoitukseen joko sijaisperheeseen tai pitkäaikaiseen laitokseen. (Vastaanottolaitokset 2020.)

Arjen työskentelyyn lasten vastaanotossa sisältyviä elementtejä ovat: hoiva, huolenpito, päivärhythmi ja rutiinit, arjen toimintakyvyn tukeminen, koulunkäynti ja vapaa-ajan sujuminen, kokoukset lasten asioissa, raportit, perheen työntekijän työskentely, haastattelut, keskustelut, havainnointi, toiminnallisuus ja tarvittavat rajoitustoimenpiteet. (Vastaanottolaitokset 2020.)

2.2 Oulunkylän vastaanotto

Valitsin tutkimuskohteeksi Oulunkylän lasten vastaanottolaitoksen, jossa olen tehnyt sijaisuuksia. Halusin tutkia erityisesti lapsen osallisuutta laitoksen tehtävässä perhetyössä. Kyseisessä laitoksessa tehtävä perhetyö on erityisen tärkeää, koska siellä olevat lapset ja heidän perheensä ovat kriisitilanteissa. Työ on siksi myös kuormittavaa.

Perhetyötä suunnitellaan perhekohtaisesti. Oulunkylän vastaanotossa on kolme osastoa, ja kullakin osastolla työskentelee kahdeksan työntekijää. Jokaisella osastolla on yksi vastaava ohjaaja, kuusi ohjaajaa ja yksi sairaanhoitaja. Ohjaajat ovat koulutukseltaan sosionomeja. Oulunkylän vastaanotossa tehdään kolmivuorotyötä (Oulunkylän vastaanoton 2021.)

Oulunkylän vastaanottolaitoksessa on kolme seitsemänpaikkaista vastaanotto-osastoa kouluikäisille helsinkiläisille lapsille. Osastojen nimet ovat Punapirtti, Sinipirtti ja Keltapirtti. Kullakin osastolla on jokaiselle lapselle oma huone ja lisäksi osastoilla on yhteinen olohuone, keittiö ja ruokasali sekä sosiaalityilat lapsille ja henkilökunnalle. (Oulunkylän vastaanotto 2021.)

Lasten vastaanotossa työskentely painottuu lasten hoivaan ja huolenpitoon. Lapsen kasvua ja ikätasoisista kehitystä tuetaan päivärytmillä ja rutiineilla. Arjen toimintakyvyn tukemiseen liittyvät myös lapsen koulunkäynnit ja vapaa-ajan sujumiseen. Koko työryhmä on ajan tasalla lapsen asioista sekä sijoitusjakson tavoitteista. Tätä edesauttavat säännölliset kokoukset lasten asioissa, raportit, perheen työntekijän työskentelyt, haastattelut, keskustelut, havainnointi, toiminnallisuus ja tarvittavat rajoitustoimenpiteet. Sijoituksen aikana lasten vastaanotossa toteutetaan seuraavat neuvottelut tai toimenpiteet: tavoiteneuvottelu, välineuvottelu, työskentely-yhteenveto, jatkosuunnitelma, palveluohjaus, lopetusneuvottelu ja uloskirjaus. (Oulunkylän vastaanotto 2021.)

Lastensuojelun sosiaalityöntekijät tai sosiaalipäivystäjät tuovat lapset Oulunkylän vastaanottoon. Osastojen henkilökunta tekee tiivistä yhteistyötä lapsen perheen sekä vastuusosiaalityöntekijän kanssa. Ohjaajat ja sosiaalityöntekijät arvioivat lapsen ja perheen elämäntilannetta ja tekevät yksilöllistä suunnittelua ja tarvittavia tukitoimia lapsen ja perheen hyväksi. Oulunkylän vastaanotossa lasten keskimääräinen sijoitusaika on noin 2-3 kuukautta. Määräajan jälkeen lapsi joko kotiutuu tai siirtyy sijaishuollon osoittamaan pitempiaikaiseen hoidon ja kasvatuksen yksikköön. (Oulunkylän vastaanotto 2021.)

3 Perhetyö

Osallisuus toteutuu paljolti lastensuojelun perhetyössä. Käsitteenä Perhetyö on monitulkintainen, eikä sillä ole olemassa tarkasti rajattua määritelmää. Perhetyö voi olla joko perheiden kanssa yleensä tehtävää työtä tai sitten erityisesti kotiympäristössä perheiden kanssa tehtävää työtä. (Nätkin – Vuori 2007: 8 – 10.) Perhetyötä tehdään myös

lastensuojelulaitoksissa. Perhetyö määrittyy kontekstisidonnaisesti. Tällöin määrittely riippuu siitä millaisessa tilanteissa ja millä tavoitteella sitä tehdään.

Monisäikeinen perhetyö (2010) hahmottaa perhetyön käsitettä ja tasoa riippuen siitä, kuinka suunnitelmallisesta itsenäisestä ja tavoitteellisesta perhetyöstä on kulloinkin kysymys. Perhetyöllä luodaan perheiden elämäntilanteen prosessikuvaa. Perhetyötä tarvitaan elämän eri osa-alueilla riippuen perheen elämäntilanteesta. Perheissä on voinut olla pitkään ongelmia, perheenjäsenten turvallisuus vaatii kriisissä välitöntä puuttumista tai perheessä tarvitaan ennaltaehkäisevää tukea. Edellä mainitut prosessikuvaukset jakavat perhetyötä korjaavaksi, ehkäiseväksi ja kriisivaiheen perhetyöksi. (Rönkkö – Rytönen 2010: 27 – 30.)

Korjaava perhetyö on lastensuojelun suunnitelmallista ja tavoitteellista työskentelyä perheen kanssa. Lastensuojelun tekemällä palvelutarpeen arvioinnilla selvitetään perheen tukitoimien tarvetta ja estetään tilanteen paheneminen. Korjaavassa perhetyössä lapsiperheitä kuntoutetaan ja tuetaan avohuollon tai jälkihuollon tukitoimilla sekä varmistetaan lapsen tarpeita, kasvua, kehitystä ja turvallisuutta. (Rönkkö – Rytönen 2010: 34 – 35.)

Ehkäisevällä perhetyöllä tarkoitetaan perheen hyvinvoinnin ylläpitämistä ja riskitekijöiden vähentämistä. Ehkäisevän perhetyön tehtävänä on lasten kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin edistäminen sekä vanhemmuuden tukeminen. Ehkäisevä työ on luonteeltaan opastusta, neuvomista ja muita tukitoimenpiteitä, jotta perheen arki sujuisi hyvin. Haasteiden selvittämiseksi vahvistetaan perheiden toimintakykyä ja tuetaan heitä itse tunnistamaan olemassa olevia ongelmia ehkäisten näin uusien ongelmien syntyminen. Ehkäisevän perhetyön toimintapaikkoja voivat olla esimerkiksi leikki puistot, harrastuspaikat ja perhekahvilat. Perhetyö on muodoltaan suunnitelmallista ja tavoitteellista palvelua, jota voi tarjota jaksoittain. (Rönkkö – Rytönen 2010: 32 – 33.)

Kriisiperhetyöllä tarkoitetaan tukipalvelua perheelle, jossa on tapahtunut äkillinen muutos perhe-elämässä. Äkillinen muutos voi olla onnettomuus, kuolemantapaus tai vakava sairaus. Perheen toimintakykyä tasapainotetaan terapialla, perhetyöllä ja muilla vastaavilla palveluilla, jotta perhe saisi jatkaa arkielämäänsä normaalisti. (Rönkkö – Rytönen 2010: 33 – 34.)

Perhetyön kohteena ovat lapset ja heidän vanhempansa. Perhetyö muodostuu työskentelystä yhdessä lasten ja heidän vanhempiensa kanssa. Perhetyö on moniammatil-

lista työtä, johon on yhdistetty monen erikoistuneen alan ammatillinen tieto ja osaaminen. Perhetyö sisältää muun muassa neuvomista, valistamista, auttamista, palvelamista, perheen aktivoimista, valmentamista, vanhemmuuden tukemista, terapioimista ja konsultoimista. Perhetyön tehtäviin kuuluvat tiedon kerääminen, tilanteen selvittäminen ja perheen toimivuuden arvioiminen. Perhetyössä ehkäistään ongelmia ja tehdään korjaavia toimia ongelmien ilmetessä. Yleensä tavoitteena on perheen toimivuuden parantaminen, mutta joskus lapsia joudutaan erottamaan vanhemmistaan lastensuojelulain mukaisesti. Perhetyön tavoitteena voi olla myös puolisoiden eroprosessissa tukeminen. (Nätkin – Vuori 2007: 7 – 9.)

Tässä opinnäytetyössä tarkoitetaan perhetyöllä lastensuojelun vastaanottolaitoksessa, perheen kanssa tehtävää työtä sinä aikana, kun lapsi on sijoitettu osastolle.

3.1 Perhetyö lastensuojelun käytännössä_ Oulunkylän vastaanotto

Oulunkylän vastaanoton perhetyöllä tarkoitetaan yksikköön sijoitettujen lasten vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä, johon sijaishuoltopaikat veloitetaan lastensuojelulaissa pykälä 417/52§: ”Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tai muun lastensuojelun työntekijän sekä lapsen hoidosta ja kasvatuksesta sijaishuollossa vastaavan työntekijän tulee olla yhteistyössä sijaishuoltoon sijoitetun lapsen ja hänen vanhempansa ja huoltajansa sekä sijaishuoltopaikan edustajan kanssa lapsen huollon jatkuvuuden turvaamiseksi”. (Lastensuojelulaki 2007.) Perhetyön tarkoitus on tukea vanhemmuutta, selvittää lastensuojelu tarvetta sekä perheen problematiikkaa. Oulunkylän vastaanotossa perhetyötä tehdään lapsen ollessa sijoitettuna laitoksessa. Perhetyön tavoite tulee esiin sijoituksen aikana havainnoissa tai tavoitteet ovat jo tiedossa lapsen tullessa osastolle. Laitoksen perhetyö on osa isompaa prosessia. Ennen laitoksen sijoittamista perheen kanssa yleensä on jo työskennelty ja sosiaalityöntekijä on tehnyt kartoituksen. Tämän lisäksi on mahdollisesti tehty perhetyötä kotona ja tarjottu muita tukimuotoja. Perhetyö suunnitellaan aina perhekohtaisesti. Se kirjataan asiakassuunnitelmaan ja työtä tehdään sen mukaan.

Oulunkylän vastaanotossa jokaisella lapsella on nimetty omaohjaaja. Pääsääntöisesti lasten omaohjaaja työskentelee lapsen ja hänen vanhempiensa / huoltajansa kanssa. Perhetyö on osaa ohjaajan työtä, mutta työhön kuuluu myös paljon kasvatus ja hoito työtä sekä osaston arjesta huolehtimista. (Sinipirtti perehdytyskansio) Vastaanotossa tilanteet voivat muuttua nopeasti, jolloin työ täytyy aina kohdistaa kulloisessakin tilanteessa olennaiseen toimintaan.

4 Osallisuus

Osallisuus on tänä päivänä yhä tärkeämpi toimintaa ohjaava periaate. Turja (2011) kuvaa osallisuutta yhteisöllisenä toimintana. Kun puhumme osallisuudesta, viittaamme moniin erilaisiin tapoihin, joilla henkilö voi osallistua yhteisön toimintaan elämän eri tilanteissa. Monesti puhutaan myös osallisuudesta ja osallistumisesta samassa merkityksessä. Niiden väliset merkityserot olisi kuitenkin tunnistettava. Osallisuus ei tarkoita vain osallistumista tai läsnäoloa. Osallisuuden kannalta on välttämätöntä, että yksilöt voivat vaikuttaa myös toimintaan, johon he osallistuvat. Toisaalta osallistuminen on toimintaa, joka voi tapahtua myös muiden ehdoin. Tässä tapauksessa henkilö on mukana tilanteessa, jonka muut ihmiset suunnittelevat ja järjestävät. (Turja 2014: 26).

Osallisuutta voidaan tarkastella myös yhteiskunnan näkökulmasta. Osallisuutta tulisi tukea yhteiskunnan toiminnassa kuten politiikassa ja palveluissa. Erityisesti pitäisi tukea syrjittyjen sekä epäoikeudenmukaisuudesta ja eriarvoisuudesta kärsivien ihmisten osallisuutta. (Isola 2017: 9.)

Osallisuutta koskeva viitekehys koostuu erilaisista teorioista, kuten sosiaali-, terveys- ja käyttäytymistieteiden teorioista. Nämä ovat osin päällekkäisiä ja tarkastelevat osallisuutta omista näkökulmistaan. Tarvitaan mahdollisimman yleistä ja pätevää tietoa perustan luomiseksi toimenpiteille eriarvoisuuden vähentämiseksi paikallisesti, kansallisesti tai laajemmin Euroopassa (Isola 2017: 9.)

Osallisuutta on tutkittu valtasuhteena aikuisen ja lapsen välillä. Arnstein (1969) loi osallisuuden portaavat, jotka kuvaavat pääasiassa aikuisten kansalaisten yhteiskunnallista osallistumista. Hart (1992) puolestaan kehitti Arnsteinin osallisuuden portaiden pohjalta lasten osallisuutta kuvaavat portaavat (kuvio 1). Hart näkee osallisuuden portaavat työkaluna, joka auttaa aikuisia miettimään, miten he voisivat tukea lasten ja nuorten osallisuutta täysimittaisesti. (Turja 2010: 27.)

Kuvio 1. Lasten osallisuuden portaatt Hartin (1990) mallin mukaan. (Turja 2010).

Osallisuuden portaiden kolme ensimmäistä askelmaa kuvaavat sellaista tilannetta, jossa lapset eivät käytännössä ole mukana. Pahimmassa tapauksessa lasten ajatuksia manipuloidaan aikuisten haluamaan suuntaan. Hart esittää esimerkki tilanteen, jossa esikouluikäiset lapset kantavat poliittisia julisteita sosiaalipolitiikan vaikutuksista lapsiin. Jos lapset eivät ymmärrä näitä asioita eivätkä siten ymmärrä tekojaan, tämä toiminta on lapsia manipulointia. (Hart 1992: 9.)

Seuraavalla askelmalla (decoration) aikuiset eivät teeskentele, että toiminta olisi lapsesta lähtöisen. He käyttävät lapsia korostamaan tapahtumaa, vaikka lapsilla ei juuri-kaan ole tapahtuman järjestämisen kanssa mitään tekemistä. Tämä on hieman parempi kuin ensimmäinen askel. (Hart 1992: 9.)

Kolmannella askelmalla (tokenism) lapsia kuullaan, mutta heillä on näennäisesti mahdollisuus vaikuttaa. Lapsille annetaan ääni, mutta heillä on vain vähän tai ei ole juuri-kaan mahdollisuutta valita aihetta, eikä myöskään mahdollisuutta vaikuttaa tai muodostaa omia mielipiteitään. Tämä näennäinen tapa kuulla lasta on yleinen muoto osallistaa lasta. Sitä toteuttavat sellaiset aikuiset, jotka eivät ole tarkastelleet kriittisesti omiaan toimintatapojaan, mutta ovat kuitenkin sitä mieltä, että lasta pitää kuulla häntä koskevissa asioissa. (Hart 1992: 9.)

Neljäs askelma (assigned but informed) on kuvattu myös sosiaalisesti mobilisaatioksi. Tämä on ensimmäinen askelma, jolla osallisuus toteutuu. Lapsilla ei kuitenkaan ole mahdollisuutta vaikuttaa, koska toimintaa on aikuisten valmiiksi suunnittelemaa. Tällä tasolla Hart on vaatinut alla mainittuja ehtoja, jotta osallisuus toteutuu: 1. Lapset ymmärtävät projektin tarkoituksen, 2. He tietävät kuka teki päätöksen heidän osallistumisestaan ja miksi, 3. Heidän osallisuudellaan on todellinen merkitys, 4. He osallistuvat vapaaehtoisesti projektiin sen jälkeen, kun heille on selvitetty, mistä on kyse. (Hart 1992: 11.)

Viidennellä askelmalla (consulted and informed) lapset saavat mahdollisuuden konsultoida aikuisten projekteja. Tällä tasolla toiminta on edelleen aikuislähtöistä, mutta lapsilla on ymmärrys prosessista. Aikuiset kysyvät lasten mielipidettä, lapsia kuullaan ja heidän näkemyksensä ja sanomisensa otetaan vakavasti. Lapsille on selvää, mistä projektissa on kyse ja mikä merkitys heidän mielipiteillään on. (Hart 1992: 12.)

Kuudennella askelmalla (adult-initiated, shared decisions with children) lapsilta kysytään heidän mielipiteensä ja he myös saavat osallistua päätöksentekoon, vaikka projektit ovat aikuislähtöisiä. Tällä askelmalla osallisuus on todellinen, koska aikuiset jakavat valtaa lasten kanssa. (Hart 1992: 12.)

Seitsemännellä askelmalla (child-initiated and directed) toiminta on lapsilähtöistä. Lapset ideoivat toimintaa ja he ovat toimijoina prosessin joka vaiheessa ja aikuiset toimivat taustajoukkoina. Aikuisen tulee olla erityisen herkkä huomaamaan lasten ehdotukset, aloitteet ja kannustaa ja luoda mahdollisuuksia. (Hart 1992: 14.)

Kahdeksannella askelmalla (child-initiated, shared decision with adults) lapset ovat toimijoina aikuisen rinnalla. Lapset ottavat oma-aloitteisesti aikuiset mukaan projekteihin. Tällöin lapset tuntevat itsensä riittäviksi ja luottavat rooliinsa yhteisön jäsenenä, joten heidän ei tarvitse peitteellä tarvetta tehdä yhteistyötä muiden kanssa. (Hart 1992: 14.)

4.1 Lapsen osallisuus lastensuojelulaitoksessa

Valitsin opinnäytetyöni teoreettiseksi näkökulmaksi lapsen osallisuuden lastensuojelulaitoksen osastolla tehtävässä työssä. Toteutuessaan osallisuus mahdollistaa lapsen aktiivisen toimijuuden. Osallisuudella tarkoitetaan lapsen äänen ja näkökulman mukaan ottamista lapsen omaan elämään vaikuttaviin asioihin. Osallisuuden toteutuessa lapsella on mahdollisuus ilmaista näkemyksensä ja mielipiteensä sekä vaikuttaa päätök-

sentekoon (Hakalehto-Wainio & Nieminen 2013: 111). Lapsen osallisuus koostuu pienistä asioista, omakohtaisista kysymyksistä koulumaailmassa, harrastuksissa tai kotona. Itseään koskeviin asioihin osallistuminen edistää lasten omien oikeuksien toteuttamista. Osallisuuden avulla voidaan nähdä mahdollisuuksia, vahvistaa lasten itseluottamusta ja itsearvostusta. (Isola 2017: 60.)

Lastensuojelulaissa (417/2007 20§) määrätään lapsen osallisuudesta. Lasten toivomukset ja mielipiteet on selvitettävä ja otettava huomioon lasten iän ja kehitystason mukaisesti. Lasten mielipide selvitetään siten, että asiasta ei tulisi haittaa lapselle, vanhemmille tai heidän läheisilleen. (Lastensuojelulaki 2007.) Lainsäädäntö siis velvoittaa, että lasten ikä ja kehitystason mukaisesti otetaan heidän näkemyksensä huomioon. Jokaisella lapsella, joka pystyy kertomaan mielipiteensä, on oikeus vapaasti ilmaista näkemyksensä itseään koskevissa asioissa. (Hakalehto-Wainio & Nieminen 2013: 39).

Muukkosen (2013) mukaan asiakkaiden osallisuus lastensuojeluprosessiin toteutuu, kun lapsi- ja aikuisasiakkaat kutsutaan yhdessä toteutettavaan asiakkuuteen. Muukkonen kirjoittaa: ”Osallisuus edellyttää tekoja, joissa annetaan mahdollisuus osallistua johonkin tai päästä osalliseksi jostakin”. Työntekijät saavat asiakkailta asiakkuuden aikana mahdollisuuden osallistua heidän elämäänsä. Vauvaikäisen kohdalla osallisuus näkyy siten, että vauva on puheenaiheena keskustelussa. (Muukkonen 2013: 165.)

Kouluikäisten lasten kanssa osallisuutta voi toteuttaa monessa suhteessa. Nuorille ystävyysuhteet ovat tärkeitä, ja usein he ryhtyvät yhteen. Tämä voi tarkoittaa osallisuuden mahdollistamisessa painopisteen muuttamista yhteisöllisempään suuntaan. Osallisuus voi näkyä erilaisina konkreettisina tekoina lasta kohdattaessa. esimerkiksi huomioimalla lapsen mielipide toimintaa suunnitellessa. Pyrkimys dialogisuuteen lisää kohtaamisosallisuutta. (Muukkonen 2013: 164-166.)

Lapsen tapaaminen yhdessä hänen vanhempiensa kanssa rakentaa osallisuutta ja samalla mahdollistaa lapsen ja vanhempien vuorovaikutuksen havainnoinnin. Asiakasprosessin aikana on tarkoitus, että lapset, jotka ovat asiakkaina, tietävät olevansa osallisena lastensuojelussa ja mitä se tarkoittaa. Lapselle myös kerrotaan hänen asiakkuutensa syy. Tässä yhteydessä osallisuus on sitä, että asiakkuuden alussa vanhempien kanssa määritetään ja nimetään lastensuojeluun tuleminen syyt. Tämän jälkeen vanhemmat kertovat syyt ja perustelut lapselle itse yhdessä sosiaalityöntekijän kanssa. Näin mahdollistetaan lapsen osallisuus perheen asioihin lastensuojelun työskentelyyn. Lastensuojelun asiakasprosessin edetessä voidaan katsoa kaikkien osapuolten osallisuuden lisääntyvän, kun heitä tavataan. (Muukkonen 2013: 167-169.)

Lasten oman tiedon tuominen mukaan keskusteluun on merkittävä osa osallisuutta. Usein lapsilla on sellaisia kokemuksia ja tietoja, jotka eivät tule lastensuojelun tietoon, ellei keskustella suoraan lapsen kanssa. Osallistuminen mahdollistaa lapselle mielipiteensä ja tarinansa kertomisen, omiin asioihinsa vaikuttamisen sekä kuulluksi tulemisen. Lapsi saa omalla mielipiteellään vaikuttaa, mitä lapsen elämätilanteen hyväksi auttamisjärjestelmässä tehdään. (Muukkonen 2013: 171-172.)

Lisäämällä lapsen ja hänen lähipiirinsä osallisuutta heitä koskevat haasteet ja voimavarat tulevat näkyviksi. Lastensuojeluprosessissa vanhempien tietoon nouse kysymyksiä, joita he eivät ole miettineet aikaisemmin. Osallisuudella voi tukea vanhempien vastuunkantoa lapsestaan. Osallisuuden etuna on se, että keskustelussa keskitytään huolien lisäksi myös yhtä paljon voimavaroihin, joilla huolta päästään purkamaan. (Muukkonen 2013: 172-173.)

Pelastakaa lapset ry:n Osallisuuden ohjeistuksessa (2012) lasten osallisuuden merkitystä perustellaan seuraavasti: ”Lasten osallisuus on keskeinen lapsen oikeuksien toteutumiseen ja lasten hyvinvointiin vaikuttava tekijä, jolla varmistetaan lapsen aseman ja mielipiteen huomioiminen. Mitä paremmin osaamme osallistaa lapsia, toimia ja tehdä päätöksiä lapsen oikeuksien näkökulmasta, sitä varmemmin turvaamme lasten hyvinvointia ja oikeutta täysipainoiseen lapsuuteen”. (Osallisuuden ohjeistus 2012: 3.)

5 Tutkimuksen tehtävä ja tutkimuskysymys

Tämän opinnäytetyön tutkimustehtävänä on selvittää lapsen osallisuutta laitoksessa tehtävässä perhetyössä. Tarkoituksena on tutkia Oulunkylän vastaanottolaitoksessa työskentelevien työntekijöiden (sosiaalihoitajien) omakohtaista kokemusta perhetyöstä sekä lapsen osallisuudesta. Opinnäytetyö tarkoituksena on tutkia ja sitä kautta osoittaa, mitä toimivia työmuotoja tai puutteita lastensuojelun perhetyössä lapsen osallisuudessa on. Tutkimuksessani lapsen osallisuudella tarkoitan sitä, miten lasta otetaan huomioon, miten lapset tulevat kuulluksi ja kuinka lapsen osallisuus toteutuu vastaanottolaitoksessa tehtävässä työssä.

Haastattelemalla työntekijöitä yllä mainittujen tutkimuskysymysten avulla on mahdollista löytää erilaisia näkemyksiä tai ratkaisuja Oulunkylän vastaanottolaitoksessa tehtävässä perhetyössä lapsen osallisuuden vahvistamiseksi.

Opinnäytetyöni tutkimuskysymys on:

Minkälaisia ovat työntekijöiden näkemykset siitä, miten lasten osallisuutta voidaan vahvistaa Oulunkylän vastaanottokeskuksen perhetyössä?

6 Tutkimuksen toteutus

6.1 Tutkimusmenetelmä

Tämä opinnäytetyö on kvalitatiivinen eli laadullinen. Laadullisen tutkimuksen tarkoitus on ilmiön tai kohteen tutkiminen kokonaisvaltaisesti (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2012: 161). Laadullisella tutkimuksella hankitaan tietoa luonnollisissa ja todellisissa tilanteissa, jolloin ilmiötä tarkastellaan kokonaisvaltaisesti (Tuomi, sarajärvi 2018: 147).

Suunnitelmani oli toteuttaa aineistonkeruu teemahaastattelumenetelmällä hyödyntäen myös yksilöhaastattelua. Teemahaastattelu on yksi laadullisen tutkimuksen yleisimmistä aineistonkeruumenetelmistä. (Tuomi, sarajärvi 2018: 83.) Haastattelu on siinä suhteessa merkittävä tiedonkeruumenetelmä, koska siinä tutkija on suorassa kielellisesti vuorovaikutuksessa suoraan tutkittavan kanssa. (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara: 199).

Haastattelussa tutkittavat ovat subjektina, mutta sekä tutkittava että haastattelija vaikuttavat toinen toisiinsa. Haastattelijan on ennalta suunniteltava haastattelun rakenne ja tutustuttava tutkimuksen kohteeseen sekä teoreettisesti että myös käytännössä. (Hirsjärvi, Hurme 2008: 41-43.) Aihepiirin tuntemus helpottaa keskustelua ja sen ylläpitämistä sekä johtamista. Hyvällä haastattelijalla on kykyä ja osaamista tulla toimeen erilaisten ihmisten kanssa riippumatta heidän sukupuolestaan, iästään tai koulutuksestaan (Hirsjärvi, Hurme 2008: 67). Haastattelun alkuvaiheessa selvittiin haastateltavien työhistoria ja koulutustausta.

Teemahaastattelun aihe nousee osallisuuden teoriasta. Haastattelurungon laatimisessa huomioitiin erityisesti Hartin (1992) osallisuuden portaiden malli. Kysymykset laadittiin yhteistyössä osaston vastaavan ohjaajan kanssa, jolloin osallisuuden teoria operationalisoitiin hyödyntäen alan ammattihenkilön osaamista ja asiantuntemusta osallisuudesta. Tämän lisäksi teemaksi muodostui myös se konteksti eli perhetyö, jossa osallisuus ilmenee. Haastattelun teemoiksi muodostuivat: Mitä on osallisuus, osastolla tehtävä perhetyö, lapsen osallistuminen osastolla tehtävään perhetyöhön, miten voisi vahvistaa lapsen osallisuutta osastolla tehtävässä perhetyössä ja miten lapset tuovat esiin ajatuksiaan.

6.2 Haastateltavat ja haastatteluiden toteutus

Oulunkylän vastaanottolaitoksen ohjaajat (haastateltavat) ovat ammattilaisia, koulutukseltaan sosionomeja, ja heillä on vuosien työkokemus perhetyöstä. Arjen perhetyössä heillä oli kokemukseen pohjautuvaa tietoa hyödynnettäväksi.

Teemahaastattelu toteutui yksilöhaastatteluina, yksilöhaastattelu antaa haastateltaville mahdollisuuden kertoa vapaasti omia näkemyksiä ja kokemuksia. Oulunkylän vastaanotossa on kolme osastoa, joten valitsin jokaiselta osastolta vähintään yhden henkilön haastateltavaksi. Alun perin oli tarkoitus haastatella viittä henkilöä, mutta kaksi heistä jäi juuri lomalle, joten haastattelin kolmea ohjaajaa.

Haastateltaville annettiin etukäteen infokirje, jossa kerrottiin lyhyesti opinnäytetyön aiheesta, tavoitteesta ja menetelmästä sekä haastattelun toteutuspaikka ja kesto. Lisäksi infokirjeessä mainittiin haastateltavien henkilöllisyyteen ja haastattelujen sisältöihin liittyvät yksityisyydensuoja- ja tietosuojakysymykset. Koska tallensin haastattelut nauhalle, tarvitsin tutkittavilta suostumuksen. Tutkimuksessa haastateltavien nimet eivät tule esiin. Haastattelu toteutui Oulunkylä vastaanottolaitoksen neuvottelutiloissa.

Haastattelurunko annettiin haastateltaville etukäteen. Haastattelussa on yksi tutkija ja se tapahtuu sovitusti yksilöhaastatteluna hyvässä ilmapiirissä. Tavoitteena on avoin keskustelu, ettei haastattelusta muodostuisi liian kuormittava. Yksilöhaastattelua varten oli varattu noin yksi tunti, mutta kukin haastattelu kesti n. 20-30 minuuttia.

6.3 Aineiston käsittely ja analysointi

Analyysin lähtökohta on saada vastauksia tutkimuskysymykseen. Käytin analysointimenetelmänä teemoittelua. Teemoittelu on laadullisen analyysin perusmenetelmä. Tämä on luonnollinen tapa analysoida temaattista haastatteluaineistoa. Tutkimusaineistosta yritetään löytää keskeisiä aihepiirejä, eli teemoja. Tällöin on mahdollista tarkastella tiettyjen teemojen esiintymistä aineistossa. Ennen analyysia pitää selvittää siitä, mitä aineistosta on hakemassa, mikä on tutkimustehtävä ja tutkimuskysymys. (Hirsjärvi & Hurme 2018:140 -141.) Litteroinnin jälkeen jaoin aineistoa teemoittain.

Analyysissä käytettiin teemahaastattelun teemoja, jotka oli laadittu etukäteen. Aineisto sijoiteltiin eri teemojen alle. Näistä valmiista teemoista nousi kunkin teeman sisältä aineistolähtöisiä tutkimustuloksia.

Opinnäytetyössäni aineisto koostuu Oulunkylän vastaanotonosastoilla (Sinipirtti, Puna-pirtti, Keltapirtti) tekemäni ohjaajien haastatteluista. Haastattelut tallensin nauhoittamalla, nauhat kirjoitin sanatarkasti puhtaaksi eli litteroin (Hirsjärvi, Hurme 2018:140). Litteroinnin jälkeen luin tarkasti haastatteluja muodostin sen pohjalta tutkimuskysymyksen mukaisia teemoja. Sitaatteja käytin kaikista haastatteluista tasapuolisesti. Sitaatit tukevat tutkimustuloksia. Analyysin lopuksi peilasin haastatteluista saamani teemoja ja tuloksia lasten osallisuutta ja perhetyötä käsittelevään teoriaan. Työn pääpaino on eri työntekijöiden kokemuksissa ja näkemyksissä lasten osallisuudesta laitoksessa tehtävässä perhetyössä. Apuna käytin tutkimuskysymystä ja haastattelun teemoja.

Opinnäytetyössäni teoria on yhdistetty johtopäätöksiin tukemaan siinä tehtyjä tulkintoja. Tutkimustulokset sisältävät ainoastaan haastatteluissa saadun tiedon.

7 Tulokset

Tutkimustehtävä on selvittää minkälaisia ovat työntekijöiden näkemykset siitä, miten lasten osallisuutta voidaan vahvistaa Oulunkylän vastaanottokeskuksen perhetyössä. Tulososiossa lähestytään tutkimusongelmaa haastatteliteemojen kautta, jotka kuvaavat vallitsevaa tilannetta, ohjaajien käsitystä perhetyöstä ja tutkimuskysymyksen mukaisia näkemyksiä lasten osallisuuden vahvistamisesta perhetyössä. Ensin tarkastellaan laitoksessa tehtävää perhetyötä, sen jälkeen haastateltavien näkemyksiä lasten osallisuudesta ja lasten osallistumisesta osastolla tehtävään perhetyöhön. Lopuksi tarkastellaan haastateltavien näkemyksiä lasten osallisuuden vahvistamisesta.

7.1 Laitoksessa tehtävä perhetyö

Haastateltavat kertoivat, että osaston perhetyö määräytyy tuloneuvottelussa lapsen sijoituksen tavoitteiden mukaisesti. Lapsen sijoituksen tavoitteet ovat laitoksen perhetyön lähtökohtana.

Me tehdään perhetyötä niin, että riippuen siitä mitä lapsen sijoituksen tavoitteeksi siinä tulovaiheessa neuvottelussa sovitaan ja sen mukaan sitten pyritään sitä perhetyötä tekemään.

Työntekijät sopivat tapaamisia vanhempien kanssa, pitävät puhelinkeskusteluja ja tekevät kotikäyntejä näiden tavoitteiden mukaisesti. Haastateltavien mukaan laitoksen tavoitteena on tavata vanhempia kaksi kertaa viikossa. Haastatteluista tuli ilmi, että jos

perheen kanssa on jo tehty alueen tehostettua perhetyötä, sitä ei lopetettaisi lapsen sijoituksen aikana, vaan yhteistyötä jatkettaisi edelleen.

Pyrkimys on siinä, että tavattaisi vanhempia kerran tai kaksi viikossa, mutta aina se ei onnistu, että osaston tilanne voi vaihdella, mutta pyritään siihen, että kerran viikossa tavattaisi vanhempia joko täällä tai, sitten myös kotikäyntiä voidaan ehkä tehdä, jos osaston tilanne sallii, ja sit myös tietenkin puhelinkeskustelut on semmoisia varsinkin nyt Koronan aikaa, niin paljon ollaan siis käynyt keskustelua sitten myös puhelimitse.

Ohjaajien kuvaama perhetyö on hyvin aikuislähtöistä. Siinä ei kovinkaan vahvasti tuoda esiin osallisuutta tai lapsen osallistumista. Ennemmin he kuvaavat työn suorittamisen konkreettisia toimenpiteitä, kuten puhelinkeskustelut, tuloneuvottelu ja perhetapaamisten järjestäminen. Lapsen osallisuus ja osallistaminen on kuitenkin hiljaisena oloituksen tulevan työskentelyn suunnittelussa.

7.2 Haastateltavien näkemyksiä lapsen osallisuudesta

Haastateltavat määrittivät osallisuutta ja lapsen osallistamista. He toivat esille erityisesti lapsen mukana oleminen, vaikuttamisen ja kuulluksi tulemisen sekä lapsen mukaan ottamisen häntä koskeviin asioihin.

Nyt niin ku osallisuudesta puhutaan henkilön omasta tai lapsen omasta osallisuudesta niin, että lapsi on itse mukana sitten, et pääsee mukaan vaikuttamaan siihen tehtävään, siihen asiaan, mikä se nyt onkaan, ja niin pääsee mukaan vaikuttamaan, kertomaan omaa mielipidettä, omaa näkemystään ja siis sillä tavalla olla mukana.

Haastatteluissa vaikuttaminen nousi tärkeimmäksi lapsen osallisuudessa.

Osallisuus on, että pääsee mukaan, on mukana vaikuttamassa itse asioihin.

Lapsen mukanaolo asioiden hoidossa on osaston perhetyön lähtökohtana. Lapsen mielipiteen ilmaisua ja omaa näkemystä pidettiin myös tärkeänä. Jokainen haastateltava mainitsi vaikuttamisen, kun kysyin lapsen osallisuudesta. Tärkeää oli saada lapselle tunne, että hän pystyy vaikuttamaan asioihin, eikä ole vain passiivisesti mukana aikuisten asioissa. Työntekijöiden haastatteluista kävi ilmi, että Oulunkylän vastaanotolaitoksen arjessa pääsääntöisesti lapsi saa vaikuttaa asioihin.

7.3 Lapsen osallistuminen osastolla tehtävään perhetyöhön

Oulunkylän vastaanottolaitoksen haastateltavat kokivat, että lapsi on työskentelyn keskiössä. Työntekijät kertoivat, että keskusteluissa lapsi on aina mukana. Vaikka lapsi ei itse olisi fyysisesti paikalla, kuitenkin puhutaan lapsesta ja hän on keskusteluissa aiheena mukana.

Lapsi, hän on keskiössä, Koskahan hän on se meidän asiakas ja sit se perhe on siinä niinku mukana, osallistuu silloinkin, vaikka ei olisi fyysisesti paikalla, et sillä tavalla et se kuitenkin me pidetään sen vanhempien mielessä ja se kulkee ne keskusteluiden kautta.

Haastatteluista tuli ilmi, että lapsi osallistuu iän ja mahdollisuuksien mukaan kaikkeen, mikä koskee häntä ja hänen perhettään. Työntekijät kertoivat, että perhetapaamisia toteutetaan myös toiminnallisina menetelmin, jolloin samanaikaisesti voidaan esimerkiksi pelata jotain. Työntekijät kertoivat, että sijoitetun lapsen sisaruksella on myös mahdollisuus osallistua perhetapaamisissa.

Mut sit meillä on ihan siis sellaisia toiminnallisia kuin myös tapaamisia tehdään perheiden kanssa, niin hän sit saattaa myös meillä sijoitetun lapsen lisäksi osallistua hänen sisaruksensa, vaikka hän ei olisi meillä sijoituksessa.

Ohjaajat kokivat, että lapsen osallisuus huomioidaan hyvin perhetyössä. Osallisuuden toteuttamisessa huomioidaan myös lapsen lähipiiri kuten esimerkiksi sisarukset. Osallisuutta pyritään tukemaan ikä- ja kehitystasoisesti. Perhetyössä sovelletaan myös erilaisia menetelmiä, joilla eri ikäiset lapset pystyvät osallistumaan. Toiminnallisia menetelmiä pidettiin toimivina sekä lapsen että vanhemman kannalta.

7.4 Haastateltavien näkemyksiä lapsen osallisuuden vahvistamisesta

Haastateltavat toivat esiin, että lapsen osallisuus toteutuu hyvin laitoksessa tehtävässä perhetyössä, mutta haasteita ja parantamisen kohtia myös löytyi. He toivovat esimerkiksi, että olisi mahdollisuus järjestää tapaamisia eri kokoonpanoilla. On selkeästi tarvetta perhettä sekä yhdessä että lapsia ja vanhempia erikseen, sillä joissakin tapauksissa vanhempien kanssa käydään läpi sellaisia asioita, joista ei voi puhua lapsen läsnäollessa.

Työntekijät näkevät lapsen osallisuuden tärkeäksi vanhempien ja lapsen yhteisissä tapaamisissa. Työntekijät kertoivat, että joskus kun lapsi puhuu tunteista vanhempia kohtaan tai asioista, joita on kotona tapahtunut, vanhemmilla on vaikea uskoa sitä. Vanhemmat saattavat kokea, että työntekijät ovat pistäneet sanoja lapsen suuhun, mutta silloin kun lapsi tuo esille ajatuksia ja tunteita vanhempien läsnäollessa, se auttaa vanhempia ymmärtämään tilanteen vakavuuden.

Olisi hyvä, että pystyisi lapsia ottaa enemmän niihin tapaamisiin niin, et vanhemmat kuulisi niin, et nyt näin se sinun lapsesi nyt ajattelee tai tällaiselta häneltä tuntuu.

Työntekijöiden mielestä, osaston arjen kiireiden vuoksi ei voi tehdä perhetyötä niin kuin he haluavat tehdä. Haastatteluista tuli ilmi, että asiakkaiden määrä on lisääntynyt ja tämä tuo mukanaan lisää haasteita lapsen osallisuuden toteutumiseen osaston perhetyössä. Henkilöstön lisääminen tehostaisi osaston perhetyötä, tällöin lapsen osallisuuden toteutuminen onnistuisi paremmin. Työskentely asiakkaiden kotona tuo kaikkein parhaan tuloksen.

Et voisi rauhassa tehdä sitä työtä oikeasti ja se, että se mitä mä oon itse kokenut, niin se, et kun mennään sinne kotiin, pidetään tapaamisia siellä, niin siellä on taas ihan eri. Se on heidän oman ympäristönsä, niin se yleensä kantaa hedelmää enemmän, ne tuo niitä asioita. Mut tällä hetkellä, esimerkiksi ei ole mitään mahdollisuutta, kun katto tuolt osastolta, mennä kenenkään kotiin, yksinkertaisesti ei vaan työntekijät riitä.

Haastatteluista tuli ilmi, että aika ja resurssit ovat haasteina lapsen osallisuuden toteutumisessa osaston perhetyössä. Työntekijät kaipaavat enemmän tapaamisia, joihin osallistuvat sekä vanhemmat että lapset. He toivoivat voivansa osallistaa lasta enemmän, mutta ymmärtävät myös, että on asioita, joita ei ole syytä keskustella lasten läsnäollessa.

Haastateltavilla on näkemyksiä siitä, miten lapsen osallisuutta voidaan vahvistaa Oulunkylän vastaanottokeskuksen perhetyössä. Tapaamisten erilaisten kokoonpanojen ja erilaisten menetelmien, kuten toiminnallisten menetelmien, käytön lisäksi kotona tehtävä perhetyö voisi esimerkiksi tuoda tilanteisiin sellaista rentoutta ja aitoutta. Näillä keinoin voitaisiin rohkaista lasta osallistumaan itseään ja koko perhettä koskevien asioiden käsittelyyn.

8 Johtopäätökset

Perhetyön kuvauksissa korostuu työskentelyn suunnittelu. Osallisuuden portaisiin (Hart 1992) peilattuna lapsen osallisuus jää pääasiassa tasolle neljä. Lapsella ei vielä ole varsinaisesti mahdollisuutta vaikuttaa, vaan aikuiset suunnittelevat toimintaa. Tähän kuitenkin sisältyy piilotusti tavoite osallistaa lasta ja huolehtia siitä, että lapsi ymmärtää toiminnan tarkoituksen ja, että lapsen osallisuudella on merkitystä.

Perhetyön teoriaan peilaten ohjaajat määrittävät perhetyön tavoitteita ja toimintatapoja huomioiden myös kotiympäristössä tehtävän perhetyön, kuten muun muassa Nätkin ja Vuori (2007) sekä Rönkkö ja Rytönen (2010) määrittävät perhetyötä.

Ohjaajat tunnistavat hyvin lapsen osallisuuden. Kuten Turjakin (2014) määrittelee, osallisuus on osallistumista, mutta myös asioihin ja toimintaan vaikuttamista. Laitoksen perhetyössä pidetään tärkeänä, kuten myös Hakalehto-Wainio ja Nieminen (2013) tähdentävät, että lapsella on mahdollisuus ilmaista näkemyksensä ja mielipiteensä sekä vaikuttaa päätöksentekoon.

Osallisuuden portaiden malliin (Hart 1992) peilattuna ohjaajien käsitys osallisuudesta asettuu pääasiassa portaille viisi ja kuusi, jolloin aikuiset kysyvät lasten mielipidettä, lapsia kuullaan ja heidän näkemyksensä ja sanomisensa otetaan vakavasti. Lapset saavat myös osallistua päätöksentekoon, vaikka toiminta ovat aikuislähtöinen.

Ohjaajat ovat selkeästi perehtyneet lastensuojelulain (417/2007 20§) määrittämään perhetyöhön, lapsen oikeuteen osallistua sekä lasten ja vanhempien kanssa yhdessä tehtävän työn tärkeyteen. Tästä huolimatta työn todellisuudessa täysimittaista perhetyötä on mahdoton toteuttaa nykyisillä resursseilla. Aikaa ei riitä yhteisiin tapaamisiin, eikä Muukkosen (2013) esiin tuomaan asiakkaan elämään osallistumiseen.

Ohjaajat toivovat enemmän vanhempien ja lasten yhteisiä tapaamisia sekä mahdollisuuden tehdä perhetyötä asiakkaiden kotona. Perhetyötä voitaisiin vahvistaa lisäämällä henkilöstöä ja kohdentamalla enemmän resursseja perhetyöhön. Lapsen osallisuutta voitaisiin vahvistaa erityisesti lisäämällä lasten ja vanhempien kanssa yhdessä järjestettäviä tapaamisia ja ottamalla lapsi aktiivisesti mukaan itseään koskevien asioiden käsitteelyyn.

Hartin (1992) malliin peilattuna toteutunut osallisuus perhetyössä asettuu paljolti portaalle neljä. Tällöin osallisuus toteutuu, mutta lapsilla ei kuitenkaan ole aitoa mahdollisuutta vaikuttaa, koska toimintaa on aikuisten valmiiksi suunnittelemaa. Osin osallisuus asettuu myös portaalle viisi, jolloin lapset saavat mahdollisuuden konsultoida aikuisten projekteja. Toiminta on edelleen aikuislähtöistä, mutta pyritään huolehtimaan, että lapsilla on ymmärrys prosessista. Aikuiset kysyvät lasten mielipidettä, lapsia kuullaan ja heidän näkemyksensä ja sanomisensa otetaan vakavasti. Pyritään varmistamaan, että lapsille on selvää, mistä projektissa on kyse ja mikä merkitys heidän mielipiteellään on.

Vastauksena tutkimuskysymykseen, minkälaisia ovat työntekijöiden näkemykset siitä, miten lasten osallisuutta voidaan vahvistaa Oulunkylän vastaanottokeskuksen perhetyössä, haastateltavat esittivät oman näkemyksensä. Heidän mielestään lapsen osallisuutta voidaan vahvistaa huomioimalla lapsen osallisuus jo työskentelyn suunnittelu- vaiheessa. Tämän lisäksi toiminnan monipuolistaminen ja ikätasoisten menetelmien käyttö lisäisi lapsen mahdollisuutta osallistua aidosti. Perhetyön kontekstia tulisi aina harkita ja monipuolistaa. Kotona tehtävä perhetyö tukee ja vahvistaa lapsen rohkeutta osallistua. Lasten osallisuuden vahvistaminen edellyttää kuitenkin riittäviä aika ja henkilöresursseja.

9 Pohdinta, eettiset kysymykset ja luotettavuus

Perhetyötä on tehty jo pitkään lastensuojelulaitoksissa ja avohuollossa ja lapsen osallisuus on huomioitu laajasti. Alan ammattilaiset tuntevat lapsen osallisuuden ja osallistamisen teorian hyvin ja ovat tiedollisesti ja taidoiltaan valmiita toteuttamaan sitä perhetyössä. Lapsen osallisuus jää kuitenkin todellisuudessa usein erilliseksi tavoitteeksi. Erityisesti siksi, että vastaanotto-osastoilla tilanteet vaihtuvat nopeasti.

Lapsen osallisuutta tulisi kehittää aktiivisesti ja määrätietoisesti. Lapsi tulisi osallistaa automaattisesti itseään koskevien asioiden käsittelemiseen. Menetelmät tulisi valita lapsen iän, kehitystason ja mahdollisten haasteiden mukaan. Esimerkiksi toiminnalliset menetelmät, joissa keskustelu käydään muun toiminnan ohessa, tukevat lapsen kykyä käsitellä ja keskittyä vaikeisiin asioihin sellaisina kokonaisuuksina, jotka hän pystyy vastaanottamaan.

On kuitenkin tärkeää tunnistaa ne tilanteet ja aiheet, joita ei ole syytä käsitellä lasten läsnä ollessa. Näin ollen perhetyön moninaisuuden syvälinen ymmärtäminen mahdol-

listaisi lapsen osallisuuden kehittämisen niissä tilanteissa, joissa lapselle voidaan tarjota aidosti tilaisuus osallistua itseään koskevien asioiden käsittelyyn, vaikuttamiseen ja päätöksentekoon.

Yhteiskunnan näkökulmasta osallisuutta tulisi tukea politiikassa ja palveluissa (Isola 2017.) Yhteiskunnassa osallisuus on noussut tärkeäksi arvoksi, siitä säädetään lainsäädännössä sekä erilaisessa määräyksissä ja ohjeissa. Osallisuuden toteutumisessa on kuitenkin vielä paljon haasteita. Haasteet liittyvät käytännön työn mahdollisuuksiin, jotta ovat yhteydessä muun muassa resurssien ja sitä kautta talouteen. Perhetyöhön tarvittaisiin myös rakenteellisia muutoksia ja eri toimijoiden, kuten esimerkiksi koulun, päivähoiton, lastensuojelun ja terveydenhuollon, välisen yhteistyön tiivistämistä.

Jatkotutkimusaiheena voisi tarkastella lapsen osallisuutta pitkäaikaislaitoksissa ja sijaisperheissä ehkä jopa samalla tutkimuskysymyksellä ja tehdä vertailevaa tulkintaa siitä, toteutuuko ja nähdäänkö osallisuus eri tavalla eri sijaishuollon asteissa.

Tutkimuksen aiheen valinnassa otin huomioon sen ajankohtaisuuden ja tarpeellisuuden. Olen ollut lähdekriittinen ja käyttänyt viimeisimpiä ja luotettavimpia lähteitä. Olen ollut huolellinen myös lähdemerkintöjä tehdessäni ja varmistanut, ettei työni sisällä plagiointia.

Tutkimuksen luotettavuuden olen pyrkinyt varmistamaan Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2008) mukaan laadulliselle tutkimukselle ominaisesti kertomalla tutkimuksen kaikki toteutusvaiheet. Aineiston tuottamisen olosuhteista olen kertonut totuudenmukaisesti ja selvästi. Tulosten tulkinnassa olen tiedostanut mahdolliset virhetulkinnat ja oman arvioni tilanteesta. Tutkimuksen validiuden eli pätevyyden näkökulmasta tutkimus mittaa sitä, mitä oli tarkoituskin mitata, kuten Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2008) edellyttävät.

Tässä opinnäytetyössä olen noudattanut eettisiä periaatteita: tiedotin tutkittaville opinnäytetyön aiheen ja tiedonkeruun käyttötarkoituksen. Tutkittavat osallistuivat haastatteluihin vapaaehtoisesti ja heille toimitettiin kirjallisesti tieto haastattelun kestosta. Tutkimusta varten haettiin lupa Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveysvirastosta ja suostumus kaikilta haastateltavilta. Tutkimusaineistoa ja tutkimuksen yhteydessä kerättyjä tietoja, eli haastattelutallenteet ja suostumuslomakkeet, säilytin omassa lukollisessa kaapissa ja omassa laitteessa käyttäjätunnuksella ja salasanalla suojattuna opinnäytetyön toteutumisen ajan tietosuojalain mukaisesti. Litteroidussa materiaalissa ei mainita henkilöiden nimiä.

Lähteet

Barnen, Rädda 2012. Osallisuuden ohjeistus. Lapsen ääni – sinulle, joka päätät lasten asioista. Pelastakaa lapset. <<http://frantic.s3-eu-west-1.amazonaws.com/pelastakaa-lapset/2016/02/01153615/osallisuudenohjeistus.pdf>>. Viitattu 5.2.2021.

Hakalehto-Wainio, Suvianna & Nieminen, Liisa 2013 (toimi). Lapsioikeus murroksessa.

Hart, Roger A 1992. Children's participation: From tokenism to citizenship. Innocenti Essays, nro 4. Florence: UNICEF. <https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/chil-drens_participation.pdf> Viitattu 28.4.2021

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2008. Tutki ja kirjoita. Uudistettu painos. Otavan kirjapaino OY.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2018. Tutkimus-Haastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Gaudeamus OY. Hansaprint OY, Turenki.

Isola, Anna-Maria, & Kaartinen, Heidi & Leemann, Lars & Lääperi, Raija & Schneider, Taina & Valtari, Salla & Keto, Anna & Tokoi 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden vii-tekehystä rakentamassa. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1>. Viitattu 4.2.2021.

Järvikoski, Aila & Lindb, Jari & Suikkanen, Asko 2011 (toim.). Kuntoutus Muutoksessa. Tampere.

Järvikoski, Aila & Härkäpää, Kristiina 2011. Kuntoutuksen perusteet. Helsinki: WSOYpro Oy.

Järvinen, Ritva &, Lankinen, Aila & Taajamo, Terhi & Veistilä, Minna & Virolainen, Arja 2012 Perheen parhaaksi. Perhetyön arkea. Porvoo Bookwell Oy.

Kiireellisten sijoitusten määrä kasvoi 7 prosenttia vuonna 2018. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2019. <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136409/Tr17_18_LASU.pdf?sequence=5&isAllowed=y>. Viitattu 30.4.2021.

Kähäri-wiik, Kaija & Niemi, Aira & Rantanen, Anneli 2008. Kuntoutuksella toimintakykyä. Helsinki: WSOY.

Lastensuojelulaki 2007/417. Finlex lainsäädäntö 2007. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L8>>. Viitattu 5.2.2021.

Lastensuojelulaki 417/2007 20 §. 4 luku Lapsen osallisuus. <<https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L4>>. Viitattu 1.2.2021.

Lyhytaikainen sijoitus vastaanottolaitokseen. Helsingin kaupunki. <<https://www.hel.fi/helsinki/fi/kaupunki-ja-hallinto/hallinto/palvelut/palvelukuvaus?id=7562>>. Viitattu 28.4.2021.

Mitä on lastensuojelu? Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021. <<https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/mita-on-lastensuojelu>>. Viitattu 27.4.2021.

Muukkonen, Tiina 2013. Lapsen kohtaaminen ja prosessiosallisuus. Teoksessa Bardy, Marjatta (toim.): Lastensuojelun Ytimissä. 4. Uudistettu painos. Helsinki: THL 165-175.

Rousu, Sirkka 2007. Lastensuojelun tuloksellisuuden arviointi organisaatiossa. Helsinki: Tampereen yliopisto Suomen kuntaliitto.

Rönkkö, Leena & Rytkönen, Timo 2010. Monisäikeinen perhetyö. Helsinki: WSOYpro Oy.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki.

Turja, Leena 2011. Lapset osallisina-kohti uutta varhaiskasvatuskulttuuria. Varhaiskasvatus tänään. Suomen Varhaiskasvatus ry:n verkkolehti. 24–35. <<http://ecef.org/wp-content/uploads/2014/03/2011-3-Turja.pdf>>. Viitattu 27.4.2021.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2009. Humanistisen, yhteiskuntatieteellisen ja käytäytymistieteellisen tutkimuksen eettiset periaatteet ja ehdotus eettisen ennakoarvioinnin järjestämiseksi. Helsinki <<https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/eettisetperiaatteet.pdf>>. Viitattu 15.2.2021.

Vastaanottolaitokset 2020. Helsingin kaupunki. <<https://www.hel.fi/helsinki/fi/kaupunki-ja-hallinto/hallinto/palvelut/palvelukuvaus?id=7562>>. Viitattu 29.4.2021.

Vuori, Jaana & Nätkin, Ritva 2007 (toim.). Perhetyön tieto. Tampere vastapai

Haastattelurunko

kerro osastollanne tehtävästä perhetyöstä.

Mitä sinun mielestäsi on osallisuus?

Miten lapsi osallistuu osastollanne tehtävään perhetyöhön

Miten lapset tuovat esiin ajatuksia perhetyössä?

Miten sinun mielestäsi voisi vahvistaa lapsen osallisuutta osastoon tehtävässä perhetyössä